

B O G A N M E L D E L S E R

Fritz Machlup: »Essays on Economic Semantics«, Prentice-Hall, N.J., 1963, 304 s., \$ 5.00

Denne essaysamling er udgivet i anledning af Machlups 60 års fødselsdag og består af 9 artikler om økonomisk begrebsanalyse inden for tre hovedområder: økonomisk metode, værditeori og økonomisk politik. To artikler om værditeori samt én om »tvungen« eller induceret opsparring stammer fra 1946 eller før; de øvrige er fra slutningen af 1950-erne eller fra 1960.

Afsnittet om økonomisk metode indledes med en artikel fra 1959 om statik og dynamik. Her analyserer Machlup 39 økonomiske forfatters anvendelse af disse ord begyndende med Comte (1839) og sluttende med Zeuthen og Patinkin. Den slags opregninger får nemt et komisk skær, der endog understreges i den senere diskussion og systematisering af det begrebsmæssige indhold. En grundig gennemgang af listen giver dog rig anledning til refleksion over det *umulige* i at slå bestemte definitioner fast som rigtige og endegyldige og det *betimelige* i at anvende megen plads i bøger og megen tid i diskussioner på at klargøre, i hvilken betydning man optager dette eller hint ord – her og nu og i denne sammenhæng.

Det følgende essay om ligevægt og uligevægt (*Economic Journal* 1958) er stærkt præget af udenrigshandelspolitiske problemstillinger, som er vanskelige at omsætte til generel metodologi. I nogle indledende paragraffer gives en oversigt over ligevægtsbegrebers anvendelse i økonomien, der efter Machlups opfattelse bør begrænses til den teoretiske fire-trins analyse:

- 1) Beskrivelse af ligevægten og dens betingelser.
- 2) Parameterændring.
- 3) Reaktion på parameterændring.
- 4) Beskrivelse af ny ligevægt.

Nogen udtømmende redegørelse kan man vel ikke forvente inden for rammerne af en tidsskriftartikel, men man savner dog

her nogle få bemærkninger om forholdet mellem stationær og bevægelig ligevægt. Specielt havde anmelderen gerne set en nærmere karakteristik af det tidsbegreb og det strømbegreb, der forekommer i forbindelse med en bevægelig ligevægt i en kontinuerlig model, men forfatteren begrænser sig til nogle bemærkninger om sekvensanalysen. Alt i alt forekommer denne artikels specielt polemiske indhold overdoset på bekostning af den saglige semantiske analyse.

Tilsvarende mangler man derimod ikke i den følgende artikel om struktur og strukturelle forskydninger (*Zeitschrift für Nationalökonomie*, 1958), der indeholder en fin og fyldestgørende oversigt over klare, uklare og tågede strukturbegreber. Glædeligt er det, at »struktur« her er tillagt en række utvetydige anvendelsesmuligheder, f.eks. som komplement til »aggregat« eller »niveau« (prismiveau og prisstruktur o.l.) eller i forbindelsen »strukturelle ligninger« i en økonomisk model. Derimod placeres et udtryk som »strukturel uligevægt« af Machlup i den tågede gruppe – væselordene – dvs. ord, som suger meningen ud af et udsagn på samme måde som en væsel suger indholdet ud af et æg. (s. 90-95). Forfatteren opregner under ét 25 forskellige anvendelser af ordene struktur og strukturel, hvoraf 10 klare, 9 uklare og 6 tågede.

Den sidste artikel i metodeafsnittet drejer sig om det begrebsmæssige indhold af »mikro« og »makro« samt om mikroøkonomiens relation til driftsøkonomien (*managerial economics*). Det er et løst komponeret, men meget inspirerende essay, hvorfra især afsnittet om »ex ante og ex post« bør fremhæves. Her er det efter anmelderens opfattelse lykkedes for Machlup på bare 3 sider at give et overskueligt billede af lighedstegnets anvendelsesmåder i økonomiske modeller (s. 117-20).

Digressioner vedrørende statik og dynamik og ligevægtsbegreber i makroteorien

B O G A N M E L D E L S E R

Fritz Machlup: »Essays on Economic Semantics«, Prentice-Hall, N.J., 1963, 304 s., \$ 5.00

Denne essaysamling er udgivet i anledning af Machlups 60 års fødselsdag og består af 9 artikler om økonomisk begrebsanalyse inden for tre hovedområder: økonomisk metode, værditeori og økonomisk politik. To artikler om værditeori samt én om »tvungen« eller induceret opsparring stammer fra 1946 eller før; de øvrige er fra slutningen af 1950-erne eller fra 1960.

Afsnittet om økonomisk metode indledes med en artikel fra 1959 om statik og dynamik. Her analyserer Machlup 39 økonomiske forfatters anvendelse af disse ord begyndende med Comte (1839) og sluttende med Zeuthen og Patinkin. Den slags opregninger får nemt et komisk skær, der endog understreges i den senere diskussion og systematisering af det begrebsmæssige indhold. En grundig gennemgang af listen giver dog rig anledning til refleksion over det *umulige* i at slå bestemte definitioner fast som rigtige og endegyldige og det *betimelige* i at anvende megen plads i bøger og megen tid i diskussioner på at klargøre, i hvilken betydning man optager dette eller hint ord – her og nu og i denne sammenhæng.

Det følgende essay om ligevægt og uligevægt (*Economic Journal* 1958) er stærkt præget af udenrigshandelspolitiske problemstillinger, som er vanskelige at omsætte til generel metodologi. I nogle indledende paragraffer gives en oversigt over ligevægtsbegrebers anvendelse i økonomien, der efter Machlups opfattelse bør begrænses til den teoretiske fire-trins analyse:

- 1) Beskrivelse af ligevægten og dens betingelser.
- 2) Parameterændring.
- 3) Reaktion på parameterændring.
- 4) Beskrivelse af ny ligevægt.

Nogen udtømmende redegørelse kan man vel ikke forvente inden for rammerne af en tidsskriftartikel, men man savner dog

her nogle få bemærkninger om forholdet mellem stationær og bevægelig ligevægt. Specielt havde anmelderen gerne set en nærmere karakteristik af det tidsbegreb og det strømbegreb, der forekommer i forbindelse med en bevægelig ligevægt i en kontinuerlig model, men forfatteren begrænser sig til nogle bemærkninger om sekvensanalysen. Alt i alt forekommer denne artikels specielt polemiske indhold overdosset på bekostning af den saglige semantiske analyse.

Tilsvarende mangler man derimod ikke i den følgende artikel om struktur og strukturelle forskydninger (*Zeitschrift für Nationalökonomie*, 1958), der indeholder en fin og fyldestgørende oversigt over klare, uklare og tågede strukturbegreber. Glædeligt er det, at »struktur« her er tillagt en række utvetydige anvendelsesmuligheder, f.eks. som komplement til »aggregat« eller »niveau« (prisniveau og prisstruktur o.l.) eller i forbindelsen »strukturelle ligninger« i en økonomisk model. Derimod placeres et udtryk som »strukturel uligevægt« af Machlup i den tågede gruppe – væselordene – dvs. ord, som suger meningen ud af et udsagn på samme måde som en væsel suger indholdet ud af et æg. (s. 90-95). Forfatteren opregner under ét 25 forskellige anvendelser af ordene struktur og strukturel, hvoraf 10 klare, 9 uklare og 6 tågede.

Den sidste artikel i metodeafsnittet drejer sig om det begrebsmæssige indhold af »mikro« og »makro« samt om mikroøkonomiens relation til driftsøkonomien (*managerial economics*). Det er et løst komponeret, men meget inspirerende essay, hvorfra især afsnittet om »ex ante og ex post« bør fremhæves. Her er det efter anmelderens opfattelse lykkedes for Machlup på bare 3 sider at give et overskueligt billede af lighedstegnets anvendelsesmåder i økonomiske modeller (s. 117-20).

Digressioner vedrørende statik og dynamik og ligevægtsbegreber i makroteorien

danner udmærket supplement til de ovenfor behandlede essays, men havde i en systematisk fremstilling naturligvis ikke fundet plads i denne afdeling.

Værdidiskussionen i andet hovedafsnit koncentrerer sig om den analytiske grænseproduktivitetsteori sat over for dels den »realistiske« cost-plus metode – eller gennemsnitsomkostningsmetode som Machlup her i 1946 kalder den – og dels den institutionelle beskæftigelsespolitik, hvor arbejderens status i virksomheden er bestemt af overvejelser, der rækker langt ud over hans aktuelle grænseprodukt.

Artiklen »On the Meaning of the Marginal Product« fra 1937 diskuterer målingen af grænseproduktet og faktorindsatsen med særlig vægt på problemet måling af reale størrelser ved hjælp af priser.

Ikke mindst disse to artikler demonstrerer det vanskelige – og vel også det uønskede – i at diskutere økonomiens semantik på et helt abstrakt plan. Snarere vil den filosofisk betonedede begrebsanalyse være et nyttigt biprodukt fra økonomens værksted, når han tumler med løsningen af teoretiske problemer. Dette sidste er netop tilfældet med værdiartiklerne, der ikke synes udarbejdet med semantisk analyse for øje, men for at bringe bidrag til pristeorien som sådan.

I det tredje og sidste afsnit, om semantiske problemer i makroøkonomien og i økonomisk politik, ser man også eksempler på, at begrebsanalyse og økonomisk grundforskning går hånd i hånd.

Anmelderen har her særlig interesseret sig for artiklen »Disputes, Paradoxes and

Dilemmas Concerning Economic Development« (Revista Internazionale de Scienze Economiche e Commerciale, 1957), der giver en udmærket oversigt over verserende definitioner af »underudviklet«, over målsætninger for økonomisk udvikling og over nogle vækstteoretiske konflikter. Også artiklerne »Forced or Induced Saving« og »Another View of Cost-Push and Demand-Pull Inflation« synes at være nødvendige, især til belysning af ideerne om inflation og de definitioner, der anvendes i statistiske opgørelser.

Værdifuld er især påpegningen af, at en klar adskillelse mellem de to inflationsbegreber kun kan foretages, såfremt demand-pull inflationen indledes af en *autonom* efterspørgselsstigning (offentlige udgifter, ændringer i forbrugstilbøjeligheden o.l.), hvorimod cost-push inflationens efterspørgselspres er *afledet* (nemlig af en omkostningsstigning). – Iøvrigt mener også Machlup, at man – efter spade-princippet – ikke skal sige inflation, når man blot mener prisstigning.

Trods de påviste ujævnheder og mangler, hvoraf en del er uundgåelige for en essay-samling, byder denne bog således på inspirerende læsning.

Den kan ordineres som nydelsesmiddel til økonomer med hang til det filosofiske og som modgift mod algebraisk depression. Til studerende formentlig kun i mindre doser.

Jørgen Mortensen*)

*) sekretæraspirant i Det statistiske Departement